

Напрямок: 5. Романські, германські та інші мови
ДИСКУРСИВНІ СТРАТЕГІЇ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ
ПРОТЕСТАНТСЬКОЇ ПРОПОВІДІ

Макарова Т. М.

аспірант

Херсонського державного університету

Особливий інтерес сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників у руслі лінгвопрагматики викликають процеси мовленнєвої комунікативної взаємодії, стратегії і тактики мовця, їх обумовленість комунікативними інтенціями суб'єкта мовлення. Студіюванню мовленнєвої, зокрема стратегічної, поведінки учасників комунікації присвячені роботи А. Д. Белової, Т. А. ван Дейка, О. С. Іссерс, Є. В. Ключєва, С. А. Сухих, І. Є. Фролової та інших науковців.

Комунікативна взаємодія у релігійному дискурсі отримує реалізацію у дискурсивній стратегії, яку ми, услід за І. Є. Фроловою визначаємо як «феномен, що належить свідомості людини, втілюється у мовленні та конструює комунікативний процес» [8, с. 207]. Для опису стратегічних параметрів англійськомовної протестантської проповіді послуговуємося концепцією Т. А. Ван Дейка, яка передбачає поділ стратегій на глобальну (стратегія всього дискурсу, загальна стратегія учасника мовленнєвої взаємодії, яка контролює результати на локальних етапах і реалізується за допомогою локальних стратегій), локальні (стратегії, спрямовані на досягнення більш конкретних цілей) і мовленнєві (функціональна одиниця послідовності дій, яка сприяє розв'язанню локального або глобального завдання) [2, с. 274].

Глобальною стратегією англійськомовної протестантської проповіді нами визначено персуазивну стратегію, в основі якої лежить комунікативна мета переконати реципієнта проповіді у необхідності діяти та мислити відповідно до засад протестантської релігійної традиції, тобто змінити його поведінку, свідомість та модель світосприйняття.

Персуазивна стратегія зорієнтована на втілення комунікативної мети на локальних етапах за допомогою підпорядкованих їй локальних стратегій, спрямованих на досягнення більш конкретних намірів проповідника.

Мовленнєвий жанр протестантської проповіді передбачає реалізацію значної кількості різнопланових цілей, а саме:

- привертання й утримання уваги реципієнта;
- надання і роз'яснення інформації щодо основних засад протестантизму;
- здійснення впливу на раціональне мислення та підсвідомість реципієнта;
- спонукання діяти відповідно до настанов проповідника;
- утворення позитивного іміджу проповідника та дискредитація інакомислячих.

Необхідність привернути і утримати увагу реципієнта відповідає локальній стратегії встановлення контакту з парафіянами, яка дозволяє проповіднику знайти з ними спільну мову, контролювати їхню мисленнєву діяльність, побудити їх сприймати проповідь, наприклад: *Before I close, I want to ask you once more: What are you going to do? If the Lord is near, won't you call upon Him?* У наведеному прикладі проповідник за допомогою риторичних питань привертає увагу реципієнтів до основної теми проповіді, примушує їх замислитися над проблемою. Використання займенника *you* дозволяє контролювати увагу адресатів проповіді і безпосередньо апелювати до кожного вірянина.

Пояснювальна стратегія реалізується через послідовність інтенцій, зорієнтованих на інформування людини, повідомлення їй певної інформації, передачі певних знань [4, с. 256] і дозволяє надати та роз'яснити інформацію щодо основних положень протестантської доктрини, наприклад: *There is a story told of a vessel that was wrecked and was going down at sea. There were not enough lifeboats to take all on board. ... A man swam from the wreck to one of the boats, but they had no room to take him on. When they refused, he seized hold of the boat with his right hand, but they took a sword and cut off his fingers. When he had lost the fingers of his right hand, the man was so earnest to save his life that he seized the boat with his left hand. They cut off the fingers of that hand too. Then the man swam up and seized the boat with his teeth. Now they had compassion on him and relented. They could not cut off his head, so they took him in, and the man's life was saved. Why? Because he was in earnest* [10]. Інтерпретуючи події, зображені у наведеній історії, проповідник знайомить прихожан з одним із основних принципів протестантизму,

а саме з необхідністю щирої віри і завзятого пошуку Бога, як єдиного шляху до спасіння. Крім того, проповідник сам пропонує тлумачення проблеми і надає готову відповідь на своє запитання, тим самим намагаючись переконати адресата і затвердити думку, що в нього вже склалася.

Здійснення впливу на раціональне мислення та підсвідомість реципієнта відбувається завдяки стратегіям аргументації, маніпулювання та сугестивній стратегії.

Стратегія аргументації спрямована на переконання адресата в істинності висунутої гіпотези, її прийняття ним, згоду [6, с. 328]. Аргументацію розуміємо як сукупність форм та засобів апелювання комунікантів до різних категорій цінностей (емоційних, пізнавальних, етичних тощо) для переконання шляхом формування нового знання на основі вже відомих положень [5, с. 163]. За допомогою ряду доводів проповідник прагне змінити базові установки і погляди реципієнтів, наприклад: *Everything God has done **proves** that He is in earnest about the salvation of men's souls. He has **proved** it by giving His only Son to die for us. The Son of God was in earnest when He died. What is Calvary but a **proof** of that? And the Lord wants us to be in earnest when it comes to this great question of the soul's salvation. I never saw men seeking Him with all their hearts but they soon found Him* [10].

Стратегія маніпулювання передбачає зміну поведінки, ментального й емоційно-психічного стану реципієнта шляхом здійснення прихованого впливу [9, с. 8], спрямованого на досягнення бажаного ефекту чи запобігання небажаному результату [там само, с. 59]. В основі мовленнєвого маніпулювання лежать психологічні механізми, які змушують адресата некритично сприймати подану інформацію [3, с. 42]. Маніпулюванню притаманна спекуляція і експлуатація страхів людини [1, с. 112], наприклад: *People seem to forget that **there is no door out of Hell. If they enter there, they must remain there age after age. Millions on millions of years will roll on, but there is no door, no escape out of Hell*** [10].

Сугестивна стратегія передбачає вплив на психіку людини, пов'язаний зі зниженням свідомості й критичності при сприйнятті нав'язаного змісту, який не вимагає ні розгорнутого особистого аналізу, ні оцінки спонукання до певних дій

[7, с. 16]. Сугестія не потребує логічного обґрунтування, часто єдиним підтвердженням висловленої проповідником думки є його безапеляційна впевненість в її істинності, наприклад: *But, thanks be to God, Christ can be found now. I firmly believe every reader can find Christ now, if you will seek for Him with all your heart* [10].

Заклична стратегія націлена на спонукання адресата до виконання певних дій, зміну поведінки та думок відповідно до настанов проповідника, наприклад: *My friend, this is your day now. I believe that every man has his day. You have it just now; why not call upon Him just now? Say, as the poor thief did, "Lord, remember me"* [10].

Утворення позитивного іміджу проповідника та дискредитація інакомислячих відбувається у межах валоративної стратегії, наприклад: *May God wake up a slumbering church!* [10]. У наведеному прикладі вживання окличного речення і лексеми *slumbering* дозволяє проповіднику висловити осуд щодо бездіяльності церкви.

Отже, дискурсивні стратегії англійськомовної протестантської проповіді представлені глобальною персуазивною стратегією та системою локальних стратегій, які дозволяють реалізувати комунікативну мету та різнопланові цілі проповідника.

Список використаних джерел:

1. Бобырева Е. В. Религиозный дискурс: ценности, жанры, языковые характеристики: монографія. Волгоград: Перемена, 2007. 385 с.
2. Ван Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация / пер. с англ. ; сост. В. В. Петрова ; под. ред. В. И. Герасимова. М.: Прогресс, 1989. 312 с.
3. Ділай М. П. Лінгвопрагматика англійських протестантських проповідей: дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04. – германські мови. Львів, 2012. 290 с.
4. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М.: Гнозис, 2004. 390 с.

5. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність (на матеріалі сучасної газетної публіцистики): монографія / за ред. В. Різуна. К.: Видавець Паливода, 2010. 351 с.
6. Скуратовська Т. А. Синтаксичний повтор як засіб аргументації в юридичному дискурсі. Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць. К.: КНУ ім. Т. Шевченка. Фак-т іноземної філології, 2000. С. 328–338.
7. Сугестивні технології маніпулятивного впливу: навч. посіб. / В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, Л. Ф. Компанцева, Є. Д. Скулиш та ін.; за заг. ред. Є. Д. Скулиша. 2-ге вид. К.: ЗАТ «ВІПОЛ», 2011. 248 с.
8. Фролова І. Є. Дискурсивна стратегія як когнітивно-комунікативний феномен. Культура народів Причорномор'я. 2006. № 82. Т. 2. С. 207–209.
9. Шкіцька І. Ю. Маніпулятивна стратегія позитиву в українській мові: дис. ... доктора філол. наук: спец. 10.02.01 – українська мова. Тернопіль, 2012. 484 с.
10. Moody D. L. Tomorrow May Be Too Late. URL: https://www.biblebelievers.com/moody_sermons/m4.html